UUTISET

Uskon ja toivon, että syntyisi tällainen malli. Ruotsissahan maakuntamalli on käytössä, ja se toimii hyvin. **KESKUSTAVAIKUTTAJA KARI HOKKANEN**

Puolueiden kiista sote-ratkaisusta jarruttaa hallitusneuvotteluja

Keskusta ja kokoomus kinaavat julkisten ja yksityisten sosiaali- ja terveyspalveluiden roolista ja hallintomallista.

Kokoomus jarruttaa keskustan ajamaa maakuntamallia hallitusneuvotteluissa, keskustaa lähellä olevista lähteistä kerrotaan.

Rakenneuudistuksia valmistelevan työryhmän pöydällä ovat sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta, valtion- ja aluehallintoa sekä kuntien tehtäviä koskevat kysymykset.

Kokoomuksen piirissä näytään ajattelevan ensisijaisesti eteläisen Suomen kasvukeskusten etua. Keskustan ajama maakuntamalli koetaan ongelmalliseksi erityisesti etelän suurten kaupunkien Helsingin, Turun ja Tampereen kannalta.

Suuressa roolissa on myös keskustelu yksityisistä ja julkisista sote-palveluista. Kokoomus haluaa vahvistaa yksityisten palveluntuottajien roolia, keskusta pitäisi kokonaisvastuun vahvasti julkisella puolella.

”Kokoomus jarruttaa neuvotteluissa nyt tosissaan, mutta maakuntamallin toteutuminen on keskustalle hyvin tärkeää. Perussuomalaiset ovat enemmän keskustan linjoilla”, hallitusneuvotteluja läheltä seuraava taho kommentoi.

Maakuntamalli keskustan historiallinen tavoite

Keskusta on tavoitellut maakuntien itsehallinnon vahvistamista suhteessa keskushallintoon vuosikymmenten ajan.

Filosofian tohtori ja keskustavaikuttaja **Kari Hokkanen** arvioi, että historialliset syyt vaikuttavat kokoomuksen nihkeyteen. ”Voi olla, ettei hyväkään, järkevimmältä vaikuttava malli tule hyväksytyksi siksi, että se on toisen niin kauan ajama”, Hokkanen puntaroi.

Hokkasen mukaan olisi luonnollista, että perussuomalaiset ajaisivat maakuntamallia keskustan rinnalla.

”Perussuomalaiset on kuitenkin maakuntien puolue melkein samalla tavalla kuin keskusta, kun taas kokoomuksella on painopiste vahvasti suurissa kaupungeissa.”

Hokkanen uskoo, että maakuntamalli toteutuu tavalla tai toisella. ”Ei tulevaa pääministeriä voida tässä asiassa jyrätä. Uskon ja toivon, että syntyisi tällainen malli. Ruotsissahan maakuntamalli on käytössä, ja se toimii hyvin.”

Soininvaara: Kokoomuksen veropelko on aiheeton

Valtiotieteiden lisensiaatti ja vihreä poliitikko **Osmo Soininvaara** uskoo kokoomuksen vierastavan maakuntamallia verojen pelosta.

”Kokoomuksessa lasketaan yleensä, että jos maksetaan veroja kolmella tasolla, veroja on enemmän kuin kahdella tasolla maksettaessa. Se on virheellinen argumentti kertakaikkisesti. Maakuntamallissa maakunta käyttäisi rahoja itse asiassa säästeliäämmin kuin sairaanhoitopiirimallissa, jossa piiri voi lähettää laskuja kunnille, miten haluaa.”

Soininvaara arvelee vastustuksen olevan myös osittain tunneperäistä.

”Maakuntamallissa kolme ensimmäistä kirjainta ovat samoja kuin maalaisliitossa. Ehkä asiaa ei aina sen pidemmälle ajatella.”

JUKKA KOIVULA

PEKKA FALI

Keskustan ajamassa maakuntamallissa esimerkiksi perusterveyden- ja erikoissairaanhoito siirrettäisiin kunnilta maakuntien hoidettaviksi.

Maaseudun oikeudet rapautuvat

”Maaseudun perusoikeudet rapautuivat viime hallituskaudella, eikä ole mitään merkkejä niiden parantumisesta jatkossakaan. Pikemminkin tulossa on ikäviä päätöksiä.”

Näin ennustaa Tampereen yliopiston tutkija **Pauli Rautiainen**, joka on seurannut palveluiden kehitystä muutamilla reuna-alueilla Suomessa.

Kurjistuminen riivaa koko Eurooppaa ja syy on yhteinen: budjettileikkaukset ovat ohittaneet ihmisoikeudet, vaikka näiden tulisi olla tasapainossa.

Rautiainen puhui torstaina Helsingissä Kuntaliiton ja Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän seminaarissa.

”Sosiaaliset oikeudet eivät ole kalliita. Mutta se on, jos ne on jo laiminlyöty ja jos ihmistä ei ole tuettu ulos negatiivisista kierteistä”, Rautiainen sanoo.

Joskus lakiin livahtaa kurjistamista vahingossa. Esimerkiksi opetusryhmien vähimmäiskoko voi lakkauttaa joidenkin aineiden opetuksen maalla kokonaan.

Rautiainen sanoo myös suoraan, että ihmiset ovat eri hintaisia eri elämäntilanteissa. Hinnasta pitää voida keskustella, jos halutaan keskustella valtion ja kunnan kustannusjaosta.

Aika on otollinen.

”Elämme Suomen kannalta tärkeää viikkoa. Nyt linjataan maaseudun perusoikeuksia eli asumista ja terveyspalveluja”, sanoi yhteistyöryhmän puheenjohtaja **Jaana Husu-Kallio** viitaten hallitusneuvotteluihin.

EIJA MANSIKKAMÄKI

KOMMENTTI

Trio osaa kaiken?

Hallitusneuvotteluissa samaa tahtia rummuttanut Trio SSS on vähitellen kadottamassa yhteisen sointinsa, vai miten on? Kitaristi-solisti **Juha Sipilä** ja rumpali **Timo Soini** osaavat kyllä soittaa keskenään, mutta ilman kolmatta lenkkiä, basso **Alexander Stubbia**, mistään kappaleesta ei tule kelvollista.

Hallitusneuvottelujen hiljaiset ja päätöksettömät päivät tarkoittavat, että ei ole helppoa kabinettien sisällä. Ei tipu päätöksiä, ei tipu tietoa.

Salamavaloissa Sipilä jappasee toimittajille mukavia ja yrittää pitää prosessikaavionsa kunnossa.

Stubb huilii hetken Riiassa pääministerinä ja sulattelee mielessään sote-ratkaisuksi kaavailtua maakuntamallia. Jos malli ei kelpaa, vaihtoehtona voi olla lähtö neuvotteluista, supistaan.

Säästölistojen esittely puolueiden päättäville elimille ei ole helppoa, varsinkaan Soinille. Hän on päivästä toiseen toistanut urakan vaikeutta, mutta hallitukseen on silti mentävä.

Jokin asia sentään onnistuu. Triolla ei ole ainakaan vaikeuksia puhua miljardisäästöistä. Sipilän viuhkamallin ansiosta leikkauksetkin on saatu kuulostamaan niin helpoilta.

JANNE IMPIÖ

» Trio SSS on vähitellen kadottamassa yhteisen sointinsa.

PÄIVÄN KYSYMYS

Onko Suomessa korruptiota?

Vaasan yliopistossa tutkitaan korruption riskejä Suomessa. **Professori Ari Salminen, onko Suomessa korruptiota?**

On tietysti, vallan väärinkäyttöä ja vallan käyttöä yksityiseksi hyödyksi esiintyy. Määrää on vaikea arvioida. Suomi ei ole räikeän korruption maa. Lahjontaa tulee silti poliisin tietoon ja oikeusprosesseihin asti.

Puhutte rakenteellisesta korruptiosta. Missä määrin se on suomalainen ilmiö ja missä sitä esiintyy?

Kyse on globaalista ilmiöstä. Laki ei välttämättä ulotu rakenteelliseen korruptioon, mutta se lisää kansalaisten epäluuloja. Rakenteellista korruptiota esiintyy esimerkiksi virkanimityksissä ja vaalirahoituksessa.

Ovatko poliittiset virkanimitykset lisääntyneet vai vähentyneet?

Poliittiset virkanimitykset eivät ainakaan lopu. Niitä teki nykyinen hallitus, ja uskon tulevankin tekevän.

JUHANI VIITALA

HK Scan laajentaa rehutoimintaa Ruotsissa

HK Scan laajentaa rehuliiketoimintansa Ruotsissa. Yhtiö on allekirjoittanut North European Oil Trade Oy:n kanssa sopimuksen, joka koskee bioetanolin tuotannossa syntyvän sivujakeen toimittamista HK Scanille.

HK Scan käyttää valkuaisaine- ja energiapitoista sivujaetta osana sopimustuottajille tarjottavaa sikarehuvalikoimaa.

SATU LEHTONEN

Holm kaipaa selkeää säästölistaa

Pellervon taloustutkimus PTT:n toimitusjohtajan **Pasi Holmin** mielestä tulevassa hallitusohjelmassa keskeistä on vaalikauden aikana tehtävät säästöt. ”Tärkeintä on, kuinka paljon tällä vaalikaudella leikataan kunnilta ja valtiolta ja miten se tehdään.”

Holm arvioi hallitusneuvottelijoiden keskiviikkona julkistamaa sopeutusohjelmaa. Hän sanoo, että neljän miljardin säästöistä yksi miljardi kohdistuu kuntatalouteen ja loput valtiontalouteen.

Lopulliset säästökohteet kerrotaan vasta ensi viikolla.

Sopeutustoimien aikataulu on pitkä. Tämä vaikeuttaa suunnittelua, koska päätösten lopullisia vaikutuksia on vaikea laskea. Holmin mielestä varsinkin sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistuksen vaikutusten arviointi on vaikeaa.

”Kolme miljardia on hyvä luku. Entä sitten, kun maailmaa muuttuu?” hän miettii

Holm arvioi, että sote-uudistuksen toteutus voi helposti venyä seuraavalle vaalikaudelle.

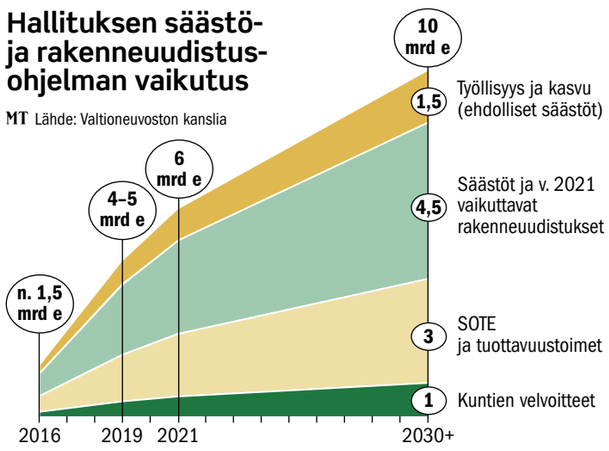

Esimerkiksi maakuntamallin edellyttämät suunnitelmat ja monet lakimuutokset vaativat monien vuosien valmistelun.

Holm luonnehtii, että hallitusneuvottelujen numerojen pyörittely on mennyt hieman sekavaksi. Kuluvalla viikolla monet miljardiluvut ovat muuttuneet, ja säästökorit ja aikaurat vaikeuttavat seuraamista.

Neljä tietä, kymmenen miljardia

Hallitusmuodostaja **Juha Sipilä** (kesk.) esitteli keskiviikkona kymmenen miljardin paketin sopeutustoimista.

Se koostuu neljästä eri ”korista”.

Lisäksi säästötavoitteille on asetettu neljä takarajaa: 2016, 2019, 2021 ja 2030.

Aluksi nopeilla toimilla yritetään saada aikaan 1,5 miljardin euron säästöt. Vaalikauden loppuun mennessä suoria toimia pitäisi kertyä yhteensä 4–5 miljardin euron verran.

Kuuden miljardin sopeutukset olisivat kassassa viimeistään 2021. Nykyisen kestävyysvajeen ei pitäisi olla ongelma enää vuoden 2030 jälkeen.

Sopeutuspaketissa suorilla säästöillä ja 2012 mennessä vaikuttavilla rakenneuudistuksilla haetaan yhteensä 4,5 miljardin euron osuutta. Sote-uudistuksella ja tuottavuustoimilla on määrä saada kasaan kolme miljardia.

Kokonaisuudesta 1,5 miljardia on määrä saada kasaan työllisyyttä ja kasvua tukevilla toimilla. Rinnalle tehdään myös säästölista sen varalta, ettei kasvutoimista löydy tarpeeksi potkua.

Teossa on niin ikään lista kuntien velvoitteiden karsimisesta. Sillä haetaan miljardin oikaisua julkiseen talouteen.

JANNE IMPIÖ

Kriisikuntarajalla keikkuu 25 kuntaa

Kriisikuntamenettelyssä on paraikaa neljä kuntaa. Lisäksi 25 kunnassa kriisikunnan ehdoista täyttyy vähintään kaksi tai useampi.

Kriisikunnista Jalasjärvi ja Lavia ovat päätyneet kuntaliitokseen. Vimpelille oltiin jo nimittämässä selvitysmiestä, mutta se saa odottaa uuden hallituksen nimittämistä. Ainoastaan Honkajoki jatkaa itsenäisenä.

Kriisikuntamenettelyssä arvioidaan, pystyykö kunta selviytymään lakisääteisistä tehtävistään vai tarvitaanko niiden hoitamiseksi isompi kunta.

Yksi 25 kunnan seurantalistalle joutuneista kunnista on päätynyt itse kuntaliitokseen. Juankoski liittyy Kuopioon 2017. Kunnan asukaskohtainen alijäämä jäi vuonna 2012 riskirajasta neljä euroa, vuotta myöhemmin raja ylittyi 516 euroa.

Jos kunnan vuosikate on vähintään 1 000 euroa alijäämäinen asukasta kohden ja edeltävänä vuonna vähintään 500 euroa, kunta joutuu arviointimenettelyyn.

Kriisikunnaksi päätyy myös, jos kaikki kuusi ehtoa täyttyvät: Alijäämiä on pitkältä ajalta eikä niitä ole hoidettu. Lainakanta ylittää puolella maan keskiarvon. Tuloveroa peritään 0,5 prosenttiyksikköä enemmän kuin keskimäärin. Omavaraisuusaste on alle puolet. Kunnan käyttötuloista vähintään puolet menee velanmaksuun. Vuosikate on negatiivinen, kun siitä vähennetään harkinnanvaraiset valtionosuudet.

Arviointimenettelyyn päätyminen ei tarkoita välttämättä kuntaliitosta, muistutetaan ministeriön kuntatalousosastolta. Toisinaan kunta pystyy osoittamaan esimerkiksi, että sen lainakanta on pienentynyt ja maksusuunnitelma on kunnossa.

Uusia kriisikuntia?

Kesäkuussa ratkeaa, montako uutta kuntaa joutuu seurantalistalle ja montako mahdolliseen arviointimenettelyyn. Silloin valmistuvat viime vuoden tilinpäätökset.

Ennakkotietojen mukaan Vimpeli joutuisi uudelleen arviointimenettelyyn. Koska se on ollut siinä vastikään, uutta menettelyä ei tehdä.

Uutena kriisikuntamenettelyyn joutunee Rääkkylä, jolla on vuosikatteessa alijäämiä kolmelta aiemmalta vuodelta. Lisäksi kunnan tuloveroprosentti on ollut selvästi maan keskiarvoa korkeampi ja omavaraisuusaste sallittua heikompi.

Ensi vuosikin vanhoilla säännöillä

Seurantalistalla säilyvät ne kunnat, jotka ovat täyttäneet neljä tai viisi kriteereistä: Alavieska, Haapajärvi, Karkkila, Kauhajoki, Kärsämäki, Nivala, Raasepori, Reisjärvi, Sievi, Suonenjoki, Toholammi, Ylivieska ja Vaala.

Kaksi tai kolme kriteeriä täyttyy seuraavilla: Aura, Evijärvi, Hartola, Hyrynsalmi, Kotka, Multia, Muonio, Ruovesi, Veteli ja Ähtäri.

Vaikka kriisikuntakriteerit muuttuivat toukokuun alussa, ne tulevat voimaan vasta 2017. Vielä ensi vuonna kriisikuntia tarkastellaan vanhoin säännöin vuosien 2014 ja 2015 tilinpäätösten pohjalta.

Kuntayhtymillekin kriisimenettely

Kriisikuntakriteerit muuttuivat toukokuun alussa. Vastedes yksittäisen kunnan ohella tarkastetaan koko kuntakonsernin tilaa. Myös kuntayhtymät voivat joutua kriisikuntamenettelyyn.

Uudistus tulee täydellä voimalla käyttöön vasta vuonna 2017. Syynä on, että sitä ennen ei saada vertailukelpoisia tietoja kuntien yhtymistä. Riittävää konsernivertailua ei voi tehdä. Tilastokeskus ryhtyy keräämään tarvittavia tietoja vasta tämän vuoden alusta.

Kunta voi vastaisuudessa joutua useampaan kriisikuntaselvitykseen samanaikaisesti.

Se voi joutua selvittämään tehtävistä ja vastuista selviämistä peruskunnan lisäksi myös kuntakonsernin tai kuntayhtymän osalta. Pahimmillaan selvityksiä voi olla meneillään kolme yhtä aikaa.

Kaikkiaan 76 kunnalla ja 40 kuntayhtymällä oli vuoden 2013 tilinpäätöksessä kattamatonta alijäämää, yhteissummaltaan liki 480 miljoonaa euroa.

UP/BIRGITTA SUORSA